

[Landbrugsministeren]

landmand, der sagde til mig for ikke så længe siden: »Nu kan I for min skyld godt nedlægge landbrugsministeriet, for nu ejes alle gårdene her på egnen af bylandmænd, eller hvad de nu er, skolelærere osv.«. Det, der i sin tid havde været gode hjem for danske landmænd, var nu blevet til et ferieparadis for nogle mennesker, som selvfølgelig gerne vil opleve naturen og landbruget, og hvad det nu er, på den måde; men det er ikke i landbrugets interesse og er ikke i vor nationaløkonomiske interesse, fordi den produktion, vi skal have fra den slags virksomheder, i alt for mange tilfælde udebliver. Derfor behøver hr. Poulsgaard såmænd ikke at invitere mig til Nordsjælland – jeg opfattede det som en invitation – vi kan bare tage hjem til kredsen, så kan vi dér se adskillige af de tilfælde, som jeg har refereret til, og som – hvis hr. Poulsgaard taler med nordjyske landmænd, der måske ikke ligefrem bekender sig til fremskridtstroen – vil kunne bekræfte, at som jeg siger, sådan er det.

(Kort bemærkning).

Lowzow (KF):

Jeg vil blot sige, at ministeren og jeg efterhånden nærmer os på ét punkt, og det er, at der ikke er nogen grund til at formulere en meget skrap § 7. Jeg synes faktisk, det allerletteste ville være at lade den udgå, når det giver så mange problemer. Det var i hvert fald det, jeg ønsker.

(Kort bemærkning).

Arne Bjerregaard (KrF):

Ja, vel er jeg klar over arvelovsbestemmelsen i forslaget. Jeg mener, den er meget liberal, og jeg mener stadig væk, den er for liberal. Man må erkende, at jeg ikke har mulighed – derfor nævner jeg mig selv – for at udnytte det, for jeg skal jo bo på den, når der er gået et stykke tid, og det har jeg ingen mulighed for. Jeg mener i alt fald, det er en restriktion, som i det mindste er rimelig, og dér skal det i alt fald ikke mangle på goodwill over for lovforslaget fra vor side, fordi vi mener, at landbrug skal være for landmænd. I relation til det, hr. Poulsgaard siger om at invitere os op til en egn, vi kender igennem snart 40 år, for at se på udviklingen deroppe, vil jeg sige, at jeg tror nok, halvde-

len af alle ejendomme i hele Jammerbugten ejes af bylandmænd. Nogle driver dem fortrinligt, men jeg tør vove at påstå, at langt de fleste har rideheste som speciale osv., og med hensyn til landbrugsproduktion tror jeg ikke, det er særdeles indbringende for landbruget at bruge sin kapital til rideheste. Jordens dyrkningsforhold er visse steder i alt fald under al kritik, fordi man ikke har brug for den nødvendige indtjening, og mangfoldige mennesker holdes ude, fordi de ikke kan erhverve dem. Når man bor i sådan et område, er man i hvert fald interesseret i, at der bliver en ændret lovgivning på dette område.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til landbrugs- og fiskeriudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om folkebiblioteker [af Jes Schmidt (CD)].
(Lovforslag nr. L 97. Fremsat 17/11 77).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Det foreliggende lovforslag giver mig anledning til forskellige bemærkninger af principiel karakter vedrørende forholdet til den gældende lov om folkebiblioteker. Forslaget går bl. a. ud på, at der fra staten skal ydes driftstilskud efter lovens almindelige regler til det tyske mindretals biblioteker samt til mindretallets centralbibliotek i Åbenrå. Forslaget lader sig imidlertid ikke indpasse umiddelbart i den gældende lov, idet lovens struktur er den, at driftstilskud i henhold til §

[Ministeren for kulturelle anliggender]

5 kun kan ydes til ét folkebibliotek i et givet område, normalt kommunen. Hvad angår godkendelse som centralbibliotek i henhold til lovens § 8, er reglen den, at godkendelse kun kan gives til ét centralbibliotek i hvert område, amtet.

For Sønderjyllands amtskommunes vedkommende er det danske bibliotek i Åbenrå udpeget som centralbibliotek for det sønderjyske amt. Ingen kommune kan antages at ville erstatte det nuværende danske bibliotek med et af de biblioteker, som omfattes af forslaget, og tilvejebringelse af lov hjemmel for ydelse af tilskud til såvel danske som tyske biblioteker i Sønderjylland ville være i disharmoni med et hovedprincip i folkebiblioteksloven.

I finansåret 1968-69 blev der på finansloven tilvejebragt hjemmel for at yde et tilskud til det tyske mindretals biblioteksvæsen i Sønderjylland. Bevillingen udgør i indeværende finansår 40.100 kr. Bevillingen har til formål at yde disse biblioteker en økonomisk støtte, uden at lovens principper herved anfægtes. Mindretallets biblioteker modtager tillige tilskud fra amtskommunen, således som det er anført i bemærkningerne til lovforslaget.

Fra det tyske mindretals side har det bl. a. i det af regeringen nedsatte kontaktudvalg for det tyske mindretal gennem de senere år været fremhævet, at man fandt de ydede tilskud utilstrækkelige.

Jeg kan beklage, at det under de gældende økonomiske vilkår ikke har været muligt at tilvejebringe en mere rimelig forbedring af tilskuddet til mindretalsbiblioteker, men må dog sige, at der til gengæld i de sidste år er ydet tilskud på anden måde, bl. a. fra kulturministeriets side, til bestemte projektførmål, som har betydet noget for mindretallets biblioteker. Det samme har jeg givet tilsagn om ved det møde, som vi havde med kontaktudvalget for nylig i indenrigsministeriet.

Det er af skiftende regeringer blevet fremhævet, at spørgsmålet om en mulig tilskudsmæssig særordning for disse biblioteker kunne tages op i forbindelse med en kommende revision af folkebiblioteksloven. En sådan revision, som er blevet udskudt flere gange med forskellige begrundelser, er ved lov nr. 212 af 18. maj 1977 bestemt at skulle finde sted i folketingsåret 1979-80. Forarbejderne til det lovforslag, som skal fremsættes til den

tid, udføres for tiden i den af mig nedsatte bibliotekskommission og de specialudvalg, der er nedsat i tilslutning hertil, og jeg ved, at også de spørgsmål, som omfattes af dette lovforslag, bliver behandlet i et af specialudvalgene.

Det er min opfattelse, at man bør afvente det pågældende specialudvalgs og bibliotekskommissionens forslag vedrørende dette spørgsmål, før man tager stilling til en løsning ad lovgivningens vej.

Jeg kan derfor ikke anbefale folketinget at medvirke til lovforslagets gennemførelse.

Nørgaard Sørensen (S):

Dette lovforslag fra hr. Jes Schmidt, som jeg opfatter som et privat forslag, drejer sig om, at det tyske centralbibliotek i Åbenrå skal sidestilles med et almindeligt folkebibliotek sammen med et almindeligt centralbibliotek rent tilskudsmæssigt. Det er, så vidt jeg har opfattet det, også et spørgsmål, som har været drøftet i kontaktudvalget for det tyske mindretal for nylig.

Problemerne omkring dette bibliotek er, som det er nævnt af ministeren, henskuet til den forestående lovrevision i 1979-80 og til behandling i bibliotekskommissionen. Vi finder i socialdemokratiet, at dette er en fornuftig fremgangsmåde, idet vi ønsker alle problemerne om vore biblioteker taget op til den tid.

Vi kan derfor ikke medvirke til pludselig at trække enkelte delproblemer ud, og især ikke når disse delproblemer allerede behandles i bibliotekskommissionen. Jeg kan her henvide til de bemærkninger, som kulturministeren kom med angående de problemer, der rent faktisk er med at indpasse dette lovforslag i gældende lovgivning. Bl. a. derfor kan vi ikke medvirke til dette lovforslags gennemførelse.

For det andet vil jeg godt sige, at det må synes direkte betænkeligt, hvis den fremtidige procedure, hvad angår løsning af det tyske mindretals problemer, skal være således, at det, man umiddelbart ikke kan få tilslutning til i kontaktudvalget, må man så påregne at der kommer et lovforslag om i folketinget. Derved udhules kontaktudvalgets arbejde, og det kan hverken vi eller det tyske mindretal være tjent med. Hvis det virkelig skal være den generelle procedure, at vi, hver

[Nørgaard Sørensen]

gang der er kontroverser i dette kontaktudvalg, må påregne, at det lægges op som et politisk slagsmål her i folketinget, så er spørgsmålet, hvad vi overhovedet skal med kontaktudvalget for det tyske mindretal.

Jeg håber og tror dog ikke, at dette vil blive vanlig procedure. Samtidig er der vel heller intet i vejen for, at ministeren i den tid, der går indtil lovrevisionen, kunne se velvilligt på enkelte ønsker, som måtte fremkomme, ligesom det har været tilfældet, forstår jeg, med de tipstilsbud, der allerede er givet til det tyske bibliotek i Åbenrå.

Poulsgaard (FP):

Hr. Jes Schmidt er jo en rar og flink mand, det kan vi alle blive enige om, men jeg studsede også, da jeg så i lovforslaget, at det kun er hr. Jes Schmidt, der står som forslagsstiller. Man plejer normalt, når det er så stort et parti som centrum-demokraterne, at sætte 3-4 mand på; altså må vi gå ud fra, at dette ikke er fremsat af centrum-demokraterne, men af hr. Jes Schmidt som repræsentant for det tyske mindretal. Det er da også fuldstændig legalt at gøre det på denne måde.

Men det ligger nok lidt tungt med at få de ønsker igennem, som hr. Jes Schmidt har givet udtryk for her. Jeg ville egentlig også gerne være venlig over for hr. Jes Schmidt og afvise forslaget lige så venligt, som kulturministeren gør det, men jeg kunne godt have lyst til at stille et par spørgsmål.

Jeg vil gerne sige, at enhver nation bør behandle sit mindretal på en anstændig måde, og jeg mener så afgjort, at den danske nation behandler det tyske mindretal på en anstændig måde. Men når det er sagt, vil jeg godt have at vide: hvordan ligger det med det danske mindretal i Sydslesvig? Hvilke tilskud får de fra den tyske forbundsstat? Det kunne være meget sjovt at få det oplyst.

Som også ministeren var inde på, har vi nogle økonomiske problemer i dette land, og vi er ikke enige i den bibliotekspolitik, der er blevet ført; vi mener, at vi bruger alt for mange penge, så skulle vi til at finde midler til dette her, skulle der i hvert fald skæres dybt andre steder i bibliotekslovgivningen. Det er også det, vi vil, men det er der nok ikke store chancer for at komme igennem med. Jeg må altså beklage, men vi vil selvfølgelig

giveligt give forslaget en saglig behandling i udvalget, men kan ikke medvirke til at fremme det.

Kaj V. Andersen (V):

Med væsentligst de samme argumenter, som den højtærede kulturminister fremførte for et øjeblik siden, må Danmarks liberale parti for øjeblikket afvise hr. Jes Schmidts lovforslag.

Nu må hr. Jes Schmidt ikke rejse hjem til den landsdel, som har så manges hjerte også i denne sal, og sige, at venstre var bare imod. Det er vi ikke uden videre; vi føler en absolut moralsk forpligtelse over for det tyske mindretal til at sørge for, at også dette mindretals biblioteksvæsen får de samme økonomiske vilkår som det danske nationale biblioteksvæsen, om jeg må sige det på den måde, men øjeblikket er bare ikke lige nu, sådan som ministeren også har redegjort for det. Vi vil være absolut velvilligt indstillet, når kommissionsarbejdet er overstået, og når forhandlingerne i kontaktudvalget om dette emne har fundet deres afslutning.

Grethe Fenger Møller (KF):

Det konservative folkeparti har også stor sympati for de intentioner, der ligger bag ved hr. Jes Schmidts forslag om at skabe bedre vilkår for det tyske mindretals biblioteksvæsen. Vi ser også gerne, at dette problem finder sin løsning, men vi mener ikke, at dette spørgsmål kan løses isoleret. Kulturministeren har peget på, at der er mange tekniske vanskeligheder forbundet med at få dette forslag indpasset i den gældende lovgivning, og det konservative folkeparti mener også, at disse problemer må finde deres løsning, når vi i folketingsåret 1979-80 skal foretage en revision af loven om folkebiblioteker. Vi mener, det er rigtigt at afvente resultatet af dels bibliotekskommissionens arbejde, dels det arbejde, som foregår i det specialudvalg, der er opmærksom på dette problem.

Men som sagt, vores holdning og vores afvisning af forslaget er ikke udtryk for, at vi ikke har sympati for tanken, men vi mener bare, at sagen må ses i en sammenhæng, og hr. Jes Schmidt har jo her fået mange tilkendegivelser for, at alle de politiske partier er opmærksom på, at der er dette problem.

[Melchior]

Melchior (CD):

Flere af ordførerne har bemærket, at lovforslaget er fremsat af hr. Jes Schmidt. Der står dog CD i parentes lige efter. Jeg vil gerne sige, at hvis jeg ikke havde været udsendt i offentligt hverv på det tidspunkt, da lovforslaget blev indleveret, ville jeg have stået som medforslagsstiller, og det er kun et teknisk uheld, at ikke andre af CDs gruppe står som medforslagsstillere. Min gruppe støtter altså 100 pct. fremsættelsen af dette lovforslag og anbefaler dets videre gang, selv om der efter de udtalelser, der hidtil er faldet, ikke er meget at håbe på. Hvis jeg turde synge heroppefra, skulle jeg synge den om »Du har min sympati, men du har ikke noget at have den i«, og her er der ikke engang behov for særlig meget for at vise denne sympati.

Jeg må afvise, at det ikke skulle være teknisk muligt i den gældende lovgivning at foretage den ændring, som her er foreslået, og som alle siger de har sympati for. Selvfølgelig kan det lade sig gøre. Jeg er vidende om, at dette lovforslag rent teknisk er meget grundigt gennearbejdet, således at dets vedtagelse i høj grad kan indpasses i gældende lovgivning. Det er nummer 1.

Nummer 2 er, at pengene i det er så små, at en henvisning til rigets frygtelige finanser i hvert fald ikke gælder her.

Så er der endelig blevet sagt, at der sidder en kommission, og det gør der jo altid. Jeg har allerede i de sidste få måneder været heroppe gentagne gange og anmodet om noget, særlig i spørgetiden, hvor man har henvist til kommissioner og udvalg, men i øvrigt syntes man, det var rigtigt nok, det, der blev foreslået.

Jeg synes, vi er lidt for bovlamme. Lad os dog, hvis der i øvrigt er enighed om, at intentionerne i en ting og formålet er rigtigt, så lad os dog gennemføre det, da det kan gøres lige så hurtigt, som det kan afvises. Lad os dog gennemføre det og ikke i alt, som der ellers kan opnås bred enighed om, afvente diverse kommissioner. Vi får om lidt et lovforslag til behandling, hvori forslagsstillerne, fremskridtspartiet, henviser til en sag, der har kørt siden 1972 og er blevet afvist og afvist med forestående revisioner og udvalg og kommissioner, der sidder og udskyder i øvrigt rimelige ændringer.

Må jeg ikke principielt have lov til at sige følgende: selvfølgelig er det i demokratiet sådan, at der skal være et flertal, for at en ting kan gennemføres, men er det ikke først og fremmest sådan, at demokratiets særkende er den måde, det behandler sine mindretal på? Her kræves der altså en lille bitte smule generøsitet, og den må vi kunne mobilisere. Vi kan simpelt hen ikke være andet bekendt over for både det tyske mindretal og de mange andre i den landsdel, der læser tysk. Herregud, tysk er jo et verdenssprog, så det er ikke kun for at please det tyske mindretal, skønt dette alene efter mit partis mening ville være formål nok, men det ville tillige være en almen kulturel indsats at støtte dette bibliotek. Derfor mener jeg, det vil være en retfærdighedshandling, og det vil være den eneste rimelige måde at vise den tolerance og den åbenhed over for minoriteter på, det være sig af national, af kulturel eller af religiøs art, som vi i dette land plejer at glæde os over at vi i hvert fald af og til kan mobilisere.

Jeg opfordrer de ordførere, der hidtil har udtalt sympati for dette forslag, til at gå i tænkeboksen, når nu udvalgsbehandlingen kommer, og se, om ikke de kan finde de par hundrede tusind kroner på loftet et eller andet sted alligevel.

Ole Henriksen (SF):

Socialistisk folkeparti kan da også udtale sympati for hr. Jes Schmidts lovforslag, men vi vil alligevel sige, at man bør afvente resultatet af bibliotekskommissionens arbejde. Jeg forstår, at dette specielle spørgsmål er med i kommissionens arbejde, og det var måske en idé for hr. Jes Schmidt at sende lovforslaget til kommissionen, således at det ikke, som hvis det blev vedtaget her inden revisionen af loven, rent faktisk ville komme ind som en hund i et spil kegler; det synes jeg nu vil være unødvendigt. Dette skal altså ikke være sagt i nogen negativ betydning.

Jeg er ikke i stand til at vurdere, om den konkrete løsning, som hr. Jes Schmidt peger på her, er den rigtige for det tyske mindretal, men jeg vil i hvert fald tilsige et positivt udvalgsarbejde, hvor vi kan prøve at se, om det er den rigtige løsning, og vi vil så lade det være afgørende for SFs stilling.

[Tove Jørgensen]

Tove Jørgensen (DKP):

DKP har stor sympati for tilskud til mindretal, og vi mener også, der skal levnes plads til det i lovgivningen, men i den nuværende situation kan det være uoverskueligt, hvad lovforslaget vil indebære, og det er muligt, at det må afvente resultatet af biblioteks-kommissionens arbejde, før det kan indgå.

Vi vil gerne kigge på sagen i udvalget, men er betænkelige i første omgang.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil gerne sige om de ideer, der ligger bag ved dette lovforslag, at de har min fulde tilslutning. Jeg synes, det er en god ting, at man her får et forslag, der taler om, at man skal give større tilskud til en kulturel udvikling. Det må der ikke være nogen tvivl om.

Når jeg har sagt det, vil jeg alligevel fortsætte med at sige, at da vi nu i 1979-80 alligevel får en lovrevision, synes jeg, vi skal afvente resultatet af det arbejde, der skal gå forud for denne lovrevision. Men der må ikke være tvivl om, at jeg helt ud – og det sker på den radikale gruppes vegne – støtter den idé, der ligger bag ved hr. Jes Schmidts lovforslag.

Jeg vil også gerne føje til, at en enkelt ordfører, hr. Poulsgaard, nævnte spørgsmålet om det danske mindretals biblioteksarbejde i Sydslesvig. Jeg har været nede at spørge hr. Poulsgaard, om det skal opfattes på den måde, at fremskridtspartiet var parat til at betale tilskud til det tyske mindretals bibliotek, mod at man fik tilsvarende tilskud syd for grænsen, og fik at vide, at sådan skulle det ikke opfattes; det var bare et ønske om at blive oplyst om, hvordan forholdene var. Jeg vil også gerne fortsætte, at efter min mening kan et spørgsmål om tilskud til det tyske mindretals biblioteksvæsen ikke gøres op på den måde – det kunne måske ligge bag ved hr. Poulsgaards ord – at her drejer det sig om at give krone mod krone. Et spørgsmål om støtte til kultur kan slet ikke gøres op på den måde. Jeg tror, det vil være en støtte for udviklingen også af dansk kultur, at der gives gode muligheder for det tyske mindretals kultur og kulturelle udvikling. Den frie kappestrid, der på den måde kan opstå mellem to forskellige kulturopfattelser, kan kun være til gavn for begge.

Når jeg så har sagt dette, kan der måske blive indvendt mod det: ja, det er meget godt at have sympati for en sag, men det er så ikke meget værd, når man ikke giver noget at have den i. Da håber jeg meget på, at hr. Jes Schmidt har lagt mærke til noget, der blev sagt før, og at hr. Jes Schmidt vil referere det videre til rette vedkommende. Det blev sagt af den socialdemokratiske ordfører, og jeg vil gerne støtte ham i det, jeg opfattede som et tilsagn, da han sagde, at hvis der kom særlige projekter, inden vi kunne få gennemført revisionen af biblioteksloven, ville han – og jeg opfattede dette som udtryk for den socialdemokratiske gruppes indstilling – være parat til at bevilge særtilskud. Jeg kan føje mit tilsagn på den radikale gruppes vegne hertil. Bliver der i ventetiden behov for tilskud til særlige områder, skal det møde velvilje fra vores side.

Honoré (KrF):

Kristeligt folkepartis kulturpolitiske ordfører er forhindret i at være til stede. På kristeligt folkepartis vegne skal jeg imidlertid udtale, at også vi har megen sympati for dette lovforslag. Vi ønsker ikke på forhånd at afvise forslaget. Hverken jeg eller folketingsgruppen kan helt overskue de økonomiske og administrative konsekvenser og anser det kommende udvalgsarbejde for vigtigt for vor endelige stillingtagen.

Vi er tilhængere af besparelser, men vi mener dog, at over for vort nationale mindretal ville det være forkert af Danmark at være fedtet, tværtimod er det bedre, som hr. Melchior siger, at være generøs.

Mølgaard (DR):

Som ordfører for *det liberale parti*, der ønsker at varetage Danmarks og danske statsborgeres interesser, vil jeg gerne sige, at vi i mit parti, retsforbundet, er ret positivt sindede over for dette lovforslag og har forståelse for, at man ikke blot sætter sig ned og venter på 1979-80, hvor man siger, at man tilstræber en generel løsning på det problem, der her er tale om. De mange udsættelser indtil dato gør jo, at dette at vente ikke er en rigtig tillidvækkende løsning.

Vi vil gerne lytte til de argumenter, der om denne sag måtte kunne fremkomme, og jeg må bemærke, at de argumenter, der er frem-

[Mølgaard]

kommet her i salen indtil nu, ikke har bestyret mig i nogen opfattelse af, at det ikke skulle være et særdeles relevant lovforslag, der her er fremsat fra hr. Jes Schmidts side. Men det er klart, at det udvalgsarbejde, der nu ligger forude, kunne gå hen at betinge, at vi måtte komme til en anden opfattelse.

Vores forhåndsindstilling er ubetinget positiv, og vi vil lytte til argumenterne, der måtte komme frem under udvalgsarbejdet. De argumenter, der er kommet her i dag, taler alle til fordel for lovforslaget, synes jeg nok.

Vi ser gerne fra retsforbundets side, at der sikres en biblioteksmæssig betjening, der lever op til det serviceniveau, som øvrige danske statsborgere betjenes ved, også for det tyske mindretals vedkommende.

Der er rejst nogle anker over for lovforslaget her i dag, som kører på procedurespørgsmål. En vis fornærmelse har ligget imellem ordene, en fornærmelse over, at hr. Jes Schmidt tillader sig at fremsætte dette lovforslag her i folketinget. Det er selvfølgelig også temmelig urimeligt, at hr. Jes Schmidt betjener sig af denne ret, der dog ellers i henhold til grundloven er tilsikret hvert eneste medlem af dette folketing. Jeg synes ikke, det er relevant, jeg synes tværtimod, det er skammeligt, at man kan komme med en argumentation, der går på dette, for der er nu engang ikke nogen indskrænkninger i hr. Jes Schmidts eller noget andet folketingsmedlems frie adgang til at fremsætte lovforslag her i tinget.

Der er ikke dermed lagt op til politisk slagsmål, der er lagt op til politisk forhandling, og den vil vi gerne deltage i. Vi vil gerne være med til at forsvare tyske mindretalsinteresser, som vi i øvrigt ønsker klar varetæelse af danske interesser i mange, mange andre sammenhænge, hvor ikke mindst EF-problemer truer. Vi kan bestemt anbefale, at man generelt ikke sætter sig ned og venter på kommissionen. Arbejdet i den kan trække i langdrag, hvad enten det er den ene eller den anden kommission, man tænker på. Hvis det er i danske statsborgeres interesse, at der fremsættes lovforslag her i tinget, er det lovgivningsvejen endnu.

Jes Schmidt (CD):

Det ville vist være utaknemmeligt af mig at sige, at jeg ikke havde grund til at takke

for al den sympati, som er strømmet sammen om mig og mit forslag her. Jeg takker for alle disse positive udtalelser, og jeg vil gerne tilføje, at med den behandling, dette forslag får her i folketinget, skrives der et lille afsnit i grænselandets historie.

Jeg beder om forståelse for, at jeg har fremsat dette forslag. Baggrunden er ikke kendt af alle, men den er jo til stede. Jeg har i virkeligheden arbejdet for en rimelig løsning på dette område i næsten 14 år, og det drejer sig her ikke kun om kroner og øre, det er også sagt, men det drejer sig om, at man ønsker at respektere et nationalt mindretals ret til at pleje sine særlige kulturelle og folkelige interesser. Som loven er nu, kunne man godt skrive nedenunder: denne lov gælder ikke for det tyske mindretal.

Det er blevet sagt ikke mindst af hr. Mølgaard til sidst, at dette at vente på en kommission kan blive en langvarig affære. Vi har nu ventet i mange år i grunden på kommissionen. Jeg ved godt, at den skal nedkomme med en betænkning i 1979-80 – det står i øvrigt i det nye finanslovforslag – men indtil da, og indtil det kan udmøntes i kroner og øre, i realiteter, vil der, hvis jeg ikke har regnet helt forkert, gå mindst 3 år til ud over de 13-14, som allerede er gået uden en tilfredsstillende løsning.

Jeg har selvfølgelig noteret som meget positivt, at den socialdemokratiske ordfører, hr. Nørgaard Sørensen, har antydnet, at hvis man ikke kan gennemføre dette lovforslag, som jeg har fremsat her, og som kun er en midlertidig løsning, kunne ministeren måske tænkes at ville se venligt på enkelte særlige ønsker, som måtte fremkomme. Det noterer jeg gerne, men jeg må dog samtidig sige, at man lever ikke op til en rimelig understøttelse af det tyske centralbiblioteks arbejde med dets 18 biblioteker og med et udlån, som ligger pænt også efter kulturministeriets kriterier i finanslovforslaget, som vi lige har gennemgået i dag; et tilskud må have en i hvert fald rimelig højde. Det er derfor, man i grænselandet med særlig opmærksomhed vil lytte til, hvad der bliver sagt og gjort i denne sag.

Jeg erindrer om, at formanden for Grænseforeningen for ganske kort tid siden i foreningen holdt en tale, hvori han gik meget positivt ind for en rimelig løsning for det tyske mindretals biblioteksvæsen og dets pla-

[Jes Schmidt]

cering inden for samfundet. Det er at bemærke i denne situation, den højtærede minister nævnte det, at amtet også gav et tilskud. Ja, det ser nu meget bedre ud, end ministeren gør det til. Sønderjyllands amt giver faktisk det tilskud til det tyske biblioteks arbejde frivilligt, som det ville være forpligtet til, hvis loven også var gældende for det tyske mindretals centralbibliotek. Derfor kan vi kun – og det gør vi også – tage hatten af for den forståelse, Sønderjyllands amt har vist over for det tyske mindretal i denne sag. Men det falder lidt vanskeligt – jeg håber, det bliver forstået – at tage hatten af for de tilskud, som man siden 1967–68 fra statens side giver til mindretallet. Det blev vedtaget i 1968, at man skulle yde et tilskud på 30.000 kr. Dette tilskud er vokset i løbet af årene til 40.000 kr., og nu kan enhver jo kigge i finanslovsforslaget fra i år under kulturministerens budget. Der sker en vældig forhøjelse på årsbasis igen, en forhøjelse, som faktisk skildder den stilling, som ministeren indtager over for mindretallet i denne sag. På årsbasis bliver tilskuddet for et bibliotek med et årligt budget på 2,2 mill. kr. og med et udlån på 230.000 bøger forhøjet med – jeg håber, at de ærede medlemmer holder sig fast i stolen – 400 kr. på årsbasis. Jeg synes, det siger noget om berettigelsen af det lovforslag, jeg her er fremkommet med.

Jeg imødeser med spænding den behandling, man giver dette lovforslag i udvalget. Jeg har da sikkert ikke opfundet de vises sten, men lovforslaget er formet sådan, at det faktisk giver kulturministeren alle muligheder for at indrette det så praktisk, at det passer godt ind i behandlingen og i udbygningen af denne lov.

Jeg takker selvfølgelig min gruppekollega hr. Melchior for den store støtte, han giver forslaget, og jeg synes, at hans formuleringer er nogle, man skulle lægge mærke til også under udvalgsarbejdet.

Jeg vil også gerne takke hr. Bernhard Baunsgaard for den hjertevarme og den tydelige forståelse for situationen, som han bragte til udtryk.

Takken til hr. Poulsgaard falder mig lidt mere vanskelig. Jeg kan kun sige, at man nede i Sønderjylland med stor interesse vil tage ad notam, hvad hr. Poulsgaard har sagt. Selv kan jeg takke, fordi han har kaldt mig en rar og pæn mand, men jeg kan ikke få

ind i hovedet, at dette faktiske nej, som han kommer med, passer ind i fremskridtspartiets hidtil forkyndte politik om støtte til mindretallene. Hvis jeg har opfattet hr. Glistrups og andre fremskridtsfolketingemedlemmers udtalelse om tilskud til mindretal rigtigt, skal enhver stat betale til det mindretal, der lever inden for dette lands grænser og ikke noget ud over det, så ud fra disse retningslinjer burde fremskridtspartiet praktisk taget med fuld musik kunne gå ind for at støtte mit lovforslag, men nu ser jeg altså hr. Poulsgaard og den højtærede minister i én front. Det er et opbyggeligt og hyggeligt billede, som man ikke oplever så tit.

Der blev af hr. Poulsgaard antydnet noget om, hvad det danske mindretal fik i bibliotekstilskud syd for grænsen. Jeg agter ikke at gå ind i en sammenligning her fra denne talerstol, og det gør jeg ikke, fordi jeg er jo ikke repræsentant her for den slesvig-holstenske landsregering og heller ikke for forbundsregeringen. Jeg er heller ikke repræsentant for det danske mindretal. Hvis der er nogen i denne sal, som ønsker information om dette fra mig som privatmand, som redaktør af en af grænselandets aviser, kan man selvfølgelig få det, men det er ikke min opgave at tage stilling til, hvad et mindretal syd for grænsen får.

Jeg forstår ikke helt hentydningerne til kontaktudvalget for det tyske mindretal. Nu hører jeg til dem, der ved, jeg vil ikke sige alt, men næsten alt om kontaktudvalgets opståen, for jeg har været med til alle forhandlinger her i København om dette, men hvorfor skulle det pludselig være noget anstødeligt, at vi trækker i samme snor? Jeg mærkede ikke noget til en sådan opfattelse, da jeg den 14. marts 1974 fremførte netop de samme argumenter, som jeg gør her i dag. Da var der ingen, der havde sådanne indvendinger.

Sammen med den tak, jeg har at rette til næsten alle ordførere, skal mit håb være, at man i kulturudvalget giver mit forslag en saglig behandling, der svarer til den sympati, som man har udtalt, og finder frem til en rimelig ordning. Hvis det ikke bliver mit lovforslag, så i hvert fald en anden ordning, som i grænselandet kan anses for rimelig, og som man her fra den danske stat virkelig også kan være bekendt. Den stilling, som ministeren her har indtaget, kaster i hvert

[Jes Schmidt]

fald ikke glans over den opfattelse, man almindeligvis har her i landet om mindretalsrettigheder.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Jeg skal kun gøre den bemærkning, at det er rigtigt, hvad hr. Jes Schmidt siger, at i biblioteksloven som sådan kunne der godt stå: gælder ikke for det tyske mindretal. Der kunne også stå, at den gælder ikke for specialbiblioteker i det hele taget i Danmark. Der er andre specialbiblioteker, der falder uden for folkebiblioteksloven. Det er det, der er sagen i øjeblikket. Det er det, der behandles i udvalg 6, og det er det, som vi gerne vil have ændret. Jeg har ganske klart givet udtryk for, at den danske regering er interesseret i at finde en ordning, men den må ligge på linje med ordningen for andre specialbiblioteker.

Jeg vil dog gerne understrege, at når man siger, at det har vor sympati, men man har ikke noget at have den i, så har jeg udtrykkelig understreget, at i de sidste år er der ydet særbevillinger til særlige projektilskud til det tyske mindretals biblioteksvæsen netop for at vise vores gode vilje, og på det sidste møde, vi havde med kontaktudvalget, gav jeg tilsagn om fra kulturministeriet af vore rådighedsmidler at gøre noget tilsvarende. Det viser i hvert fald en god vilje fra den danske regerings side.

Så skal jeg blot gøre den bemærkning mere, da hr. Jes Schmidt ikke kan oplyse det, at det danske mindretal får ikke tilskud fra den tyske forbundsregering. Det får alene fra landdagen for Slesvig-Holsten, det der svarer til Sønderjyllands amt.

Poulsgaard (FP):

Jeg er ked af, hvis jeg skal til at skændes med hr. Jes Schmidt. Jeg synes ellers, han er sådan en flink mand, men når han begynder at udlægge vor mindretalspolitik forkert, bliver jeg altså nødt til at irrettesætte ham. Jeg sagde i mit første indlæg, at ethvert land skulle behandle sine mindretal anstændigt. Jeg mener også, vi behandler det tyske mindretal anstændigt, og det vil fremskridtspartiet blive ved med. De er danske i Danmark. Vi lever ikke i 1920 længere. De er danske i Danmark. Vi har åbnet grænsen. Vi er endda tilsluttet fællesmarkedet. Lad det nu være,

hvad det vil. Hvis mindretallet vil drive mindretalsskole, er vi parate til at give den samme støtte dér, som vi giver til friskoler og den slags ting, men vi vil ikke begynde at indføre særfordele for bestemte befolkningsgrupper. Ja men det vil vi ikke, så kan hr. Jes Schmidt ryste på hovedet af det, for hvad bliver så det næste? Så kommer tyrkerne og siger, at nu skal de have et centralbibliotek, og så kommer russerne og skal have et centralbibliotek. Sådan kan vi blive ved, og hr. Jes Schmidt ved jo udmærket godt, at hvis der er et parti i dette folketing, der har påpeget det fuldstændig vanvittige i de biblioteksudgifter, vi har, er det fremskridtspartiet. De begynder at nærme sig 1 mia kr. nu, og i en tid, hvor vi har underskud og et skattetryk, der er rekordhøjt, er det meget godt, at alle de her småpartier, der har været med til at ødelægge landet faktisk, kommer rendende her og vil give tilskud til ditten og datten, men vil de også være med til at betale regningen?

Vi vil gerne have en sammenhæng i tingene, og vi ønsker ikke under nogen omstændigheder, at det tyske mindretal skal have dårligere kår end danske statsborgere, men de skal bare heller ikke favoriseres fremfor danske statsborgere. Vi lever i et frit Vesteuropa, og det gælder også for de mennesker.

Men i det hele taget, hvis vi skulle til at snakke om biblioteker og vi skulle til at finde disse penge, ja, så skulle der skæres meget, meget dybt i biblioteksudgifterne, og så tror jeg ikke, at alliancen mellem kulturministeren og mig holder længe, det er jeg bange for.

Melchior (CD):

Øboer og halvøboer, som vi er, har de fleste danske ikke ret meget kendskab til mindretalsproblemer. Vi har kun torsk og sild som naboer stort set, og dem har vi da også fået vore problemer med efterhånden, men egentlige mindretalsproblemer arbejder de fleste danske ikke særligt med. Det fremgik også tydeligt af hr. Poulsgaards sidste indlæg.

Jeg vil sige: jo, selvfølgelig skal et mindretal kunne have særfordele, fordi et mindretal har særlige problemer, som den normale borger ikke har. Derfor kan det være rimeligt med en særbehandling, som også kan og i

[Melchior]

visse tilfælde bør føre til særfordele. Jeg forstår da også, at kulturministeren absolut er inde på den linje, og der skal ikke af det, der hidtil er blevet sagt, skabes nogen tvivl om kulturministerens gode vilje, som han både har brugt ord og også gerning på. Det er ikke det, det drejer sig om, og det drejer sig heller ikke om kroner og øre, men det drejer sig om, at denne sag har været så længe undervejs, og at vi nok skal vente mere end de 3 år, hr. Jes Schmidt omtalte, før den kan blive ordnet. Derfor synes jeg bare, at vi en gang imellem ligesom skulle gå ud over formalismen og gøre det, vi alle sammen er enige om ville være rimeligt at gøre. Og sammenligningen mellem et tysk centralbibliotek og andre specialbiblioteker, der falder uden for den nuværende lovgivning, er efter min mening ikke rimelig og svarer heller ikke helt til det, ministeren sagde her i sidste omgang, hvor han på ny viste sin absolut positive indstilling. Denne sag vil altså ikke drage præcedens efter sig, for vi har kun dette ene nationale mindretal, og det vil klæde os, uanset hvad der gøres syd for grænsen, virkelig at bekende kulør i denne sag.

Jes Schmidt (CD):

Det er kun to bemærkninger til den højtærede minister og til hr. Poulsgaard.

Jeg må afvise, at det tyske biblioteksvæsen falder ind under gruppen af specialbiblioteker. Vi har tuberkulosebiblioteket, vi har søfartsbiblioteket osv. Det var i 1974 inde i debatten, da vi havde et lovforslag, dengang nr. 92, til behandling, og hvor vi i kulturudvalget i samråd med den daværende kulturminister, fru Nathalie Lind, kom til en flertalsbeslutning i kulturudvalget om, at det tyske mindretals biblioteksvæsen burde optages i loven. Men så gik det jo, som det gik; vi fik valg, og vi fik en ny kulturminister.

Nu vil jeg ikke belære den højtærede minister, men jeg må dog lige sige, at hans fremstilling af forholdene i Bonn, Kiel og Sønderjyllands amt er da vist lidt skæv. Kulturministeren ved – ja, det er jeg sikker på at han ved – at kultur- og skolevæsen er landenes opgave i forbundsrepublikken Tyskland, og de lovgiver også på dette område. Det gør et amt ikke i Danmark, det kan det ikke. Og så findes der jo, når man søger efter et modstykke til Sønderjyllands amt, amter også i

Sydslesvig, som absolut deltager i biblioteksvæsenets fremme, men forskellen er jo, at vi har ingen bibliotekslov syd for grænsen, lige så lidt som vi har en friskolelov syd for grænsen.

En kort bemærkning til de stadig venlige bemærkninger, som min kollega fra Sønderjylland, i al fald før, er kommet med. Hr. Poulsgaard må tage ad notam, at jeg ikke er ude på at opnå særrettigheder for det tyske mindretal. Han sagde, at mindretallet skal ikke favoriseres. Nej, mindretallet skal absolut ikke favoriseres, men det er på høje tid, efter 13 år, at det opnår en nogenlunde rimelig ligeberettigelse over for en lov, som gælder for alle landets andre borgere.

Til slut vil jeg gerne – for det har jeg glemt – takke hr. Honoré for de meget venlige ord og de positive udtalelser, han kom med.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Det, man var enig om i kulturudvalget i 1974, og som man var enig med min forgænger, fru Nathalie Lind, om, var, at det tyske mindretals bibliotek ikke fortsat skulle være et specialbibliotek, men skulle bringes ind under den almindelige bibliotekslovgivning. Man erkendte altså, at det var det dengang, men at tingenes tilstand skulle ændres. Den mening har jeg også, og det sker, når biblioteksloven skal til revision næste gang; det har den ikke været siden 1974.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker. (Søfolks radio- og fjernsynsbetjening) [af Arentoft (FP) m. fl.]

(Lovforslag nr. L 92. Fremsat 15/11 77).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Jeg skal gøre det ganske kort. Som det fremgår af forhandlingerne i dette ting, har det de to gange, fremskridtspartiets lovforslag tidligere har været til behandling, hele tiden været regeringens standpunkt, at danske søfolk i udenrigsfart så hurtigt som muligt burde have adgang til Danmarks radios udsendelser i kasetteform. Det er lige så klart blevet sagt, at fremskridtspartiets lovforslag indebar en tilsidesættelse af kunstneres rettigheder, som regeringen ikke fandt forenelig med de rets- og kulturpolitiske principper, som er bærende elementer i de nordiske ophavsretslove og i de internationale konventioner, som Danmark har forpligtet sig til at respektere på området, navnlig Bernerkonventionen.

Kunstnerne har et rimeligt og et fundamentalt krav på at kunne opnå et økonomisk udbytte af den udnyttelse, der sker af deres værker og præstationer. Fastsættelsen af dette vederlag bør ligesom på andre områder i samfundet, så langt det er muligt, ske ved frivillige aftaler mellem de involverede parter.

Det kan være en svær proces at få sådanne aftaler i stand, og folketinget vil fra de tidligere behandlinger af sagen og de mange spørgsmål, der har været stillet til mig, vide, at denne sag har haft en lang, en meget lang, og ingenlunde let gang på jorden.

Det er derfor med tilfredshed, jeg kan meddele, at der på et møde den 6. december i år mellem repræsentanter for Danmarks radio, handelsministeriet, kulturministeriet og kunstnerorganisationerne blev opnået enighed om et aftaleudkast, som senere er blevet godkendt af kunstnerorganisationerne, handelsministeriet og radiatorådets forretningsudvalg.

Tilbage står, at der nu gennem handelsministeriet vil blive søgt om de nødvendige be-

villinger til bånddistributionsordningens praktiske gennemførelse, og jeg håber, at tinget vil se med velvilje på disse bevillinger, således at også denne praktisk vigtige side af sagen hurtigt kan blive løst.

Som det fremgår af mine få bemærkninger, er der nu opnået en aftalemæssig løsning på rettighedsspørgsmålene. På denne baggrund og med henvisning til de principielle synspunkter, jeg nævnte indledningsvis, kan regeringen nu som før ikke tilslutte sig fremskridtspartiets forslag om ændring af ophavsretslovens § 11.

Hans Hækkerup (S):

Det forslag om ændring af ophavsretsloven, som fremskridtspartiet her har genfremsat, er overflødigt, dels fordi spørgsmålet om søfolkenes fjernsynsbetjening ikke løses blot ved en ændring af ophavsretsloven, dels fordi kulturministeren har fremsat forslag om, at Danmarks radio fremover skal drage omsorg for, at optagelser af Danmarks radios tv-programmer kan stilles til rådighed for søfarende på danske skibe i udenrigsfart, mandskab på boreplatforme o. lign.

Der kan imidlertid være grund til at opholde sig lidt ved den forskel, der er på fremskridtspartiets og ministerens forslag. Fremskridtspartiets forslag bygger på, at det er rederierne, der skal afgøre, hvilke programmer søfolkene skal have mulighed for at se. Socialdemokratiet mener fortsat, det er rigtigt, at Danmarks radio har eneret på spredning af radio- og tv-programmer.

Desuden har forslagsstillerne endnu ikke givet nogen fornuftig forklaring på, hvordan de mindre rederier skulle skaffe penge hertil. Fremskridtspartiet giver tit udtryk for bekymring over de omkostninger, der pålægges erhvervslivet. Ministerens forslag om, at det offentlige skal foretage en sådan distribution af tv-kassettebånd, burde derfor kunne vinde tilslutning selv fra fremskridtspartiet.

Nathalie Lind (V):

Venstres holdning til fremskridtspartiets lovforslag er bekendt. Vi har flere gange stemt imod det, men jeg skal i dag blot udtrykke min tilfredshed med, at der nu endelig er kommet en aftale i stand, at denne aftale nu er blevet godkendt, og så må vi jo afvente næste akt. Vi er tilfredse med, at dette